

Ποιοι είναι οι λόγοι ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την κάθε χώρα;

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Μια [πρόσφατη μελέτη](#) που εξετάζει ζητήματα Ευρωπαϊκής ταυτότητας, συζητά τα αποτελέσματα του Ευρωβαρόμετρου σε δύο ερωτήματα που τέθηκαν σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Αυτοπροσδιορίζονται οι πολίτες τους ως πρωτίστως υπήκοοι της χώρας τους, ή εξίσου ως υπήκοοι της χώρας του και της Ευρώπης; Ερωτώνται επίσης αν θα ήθελαν να λαμβάνονται περισσότερες αποφάσεις από την ΕΕ συλλογικά, παρά από τα κράτη τα ίδια.

Τα αποτελέσματα είναι λίγο απρόσμενα με την ακόλουθη έννοια: οι χώρες των οποίων οι κάτοικοι θεωρούν τον εαυτό τους κυρίως ως υπήκοο της χώρας τους είναι επίσης αυτές που θα ήθελαν να λαμβάνονται περισσότερες αποφάσεις σε κεντρικό επίπεδο από την ΕΕ. Και το αντίστροφο επίσης ισχύει: εκείνοι που αισθάνονται εξίσου Ευρωπαίοι όσο αισθάνονται και υπήκοοι της χώρας τους θέλουν πολύ λιγότερο να παίρνονται περισσότερες αποφάσεις από την ΕΕ.

Αυτό είναι κάπως αντιφατικό, καθώς θα υπέθετε κανείς ότι η επιθυμία των πολιτών να έχει η ΕΕ περισσότερη εξουσία λήψης αποφάσεων θα συμβάδιζε με μια πιο ανεπτυγμένη αίσθηση ευρωπαϊκής ταυτότητας. Αυτό μας υποδεικνύει ότι δεν βλέπουν όλες οι χώρες τον ρόλο της ΕΕ με τον ίδιο τρόπο, ούτε ότι είχαν τους ίδιους λόγους για να ενταχθούν στην ΕΕ και στην προκάτοχό της, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ).

Οι χώρες, κυρίως στη Βόρεια Ευρώπη, που βασίζονται περισσότερο στο εμπόριο ως σημαντική κινητήρια δύναμη του οικονομικού τους μοντέλου επιθυμούσαν να δημιουργήσουν μια ενιαία αγορά. Η απουσία συνόρων κι ένα από κοινού σύνολο κανόνων θα προωθούσαν το εμπόριο μεταξύ των εθνών. Καθώς όλο και περισσότερες χώρες προσχώρησαν στην Ένωση, η ενιαία αγορά διευρύνθηκε, όπως και η πρόσβαση σε αγορές για τις μεγάλες εμπορικές χώρες. Ταυτόχρονα, ως μεγάλος εμπορικός θεσμός, η ΕΕ είναι σε καλύτερη θέση να διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες πέρα από τα σύνορά της με τον υπόλοιπο κόσμο, εξ ονόματος όλων των χωρών.

Το επόμενο βήμα στην εμπορική ολοκλήρωση ήταν η άρση της συναλλαγματικής αβεβαιότητας. Τα ευμετάβλητα εθνικά νομίσματα προκαλούσαν ανωμαλία στις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών, εμποδίζοντας έτσι το εμπόριο. Η δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος για όλες τις χώρες που ανήκουν στην ενιαία αγορά θα εξάλειφε τη νομισματική αστάθεια. Αλλά αντί για τους μεγάλους εμπόρους, ήταν τώρα ένα διαφορετικό σύνολο χωρών, εκείνες με υψηλό πληθωρισμό, που επιθυμούσαν να υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα. Και το κίνητρό τους ήταν να «εισάγουν» τη σταθερότητα των τιμών από τον βορρά που είχε χαμηλό πληθωρισμό. Το αφήγημα του «ενιαίου σταθερού νομίσματος» ήταν επομένως πολύ πιο ελκυστικό για τις χώρες που είχαν υψηλό πληθωρισμό παρά για εκείνες που βασίζονταν στο εμπόριο για την ανάπτυξή τους.

Πέρα όμως από το διαφορετικό οικονομικό σκεπτικό για την προσέλκυση χωρών στην ΕΕ, η ένταξη, αλλά ακόμα και η προοπτική ένταξης, στην Ευρώπη παρείχε μια πλατφόρμα εκσυγχρονισμού. Για μερικές ιδίως μικρές χώρες που είχαν απαρχαιωμένες δομές διακυβέρνησης, η ένταξη σε μια οικονομική ένωση αποτελούσε βάση για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών τους. Η οικονομική συνεργασία σε ένα κοινό πλαίσιο είναι ένας τρόπος αναβάθμισης των δομών διακυβέρνησης.

Υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες για το τι σημαίνει «ανήκειν στην Ευρώπη». Σίγουρα, για ορισμένες χώρες, ιδιαίτερα μικρές στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ, από τη Φινλανδία μέχρι την Κύπρο, το θέμα της άμυνας είναι πολύ πιο σημαντικό από ό,τι για εκείνες που βλέπουν τον Ατλαντικό. Και όσο πιο στενή είναι η ολοκλήρωση με την ΕΕ, τόσο μεγαλύτερο είναι το αίσθημα αυτής της ασφάλειας, ακόμη και αν δεν υπάρχει έμπρακτα κοινό πλαίσιο άμυνας.

Ο τρόπος σχέσεων που έχουν οι χώρες της Σκανδιναβίας, μια ομάδας σχετικά παρόμοιων οικονομιών και κοινωνιών, με την ΕΕ δίνει ένα παράδειγμα αυτής της συσχέτισης μεταξύ βαθύτερης ενοποίησης κι ανάπτυξης ενός μεγαλύτερου αισθήματος ασφάλειας. Στο ανατολικότερο τμήμα της Σκανδιναβίας, η Φινλανδία είναι μέλος της ΕΕ και της

ευρωζώνης. Προχωρώντας προς τα δυτικά η Σουηδία και η Δανία είναι μέλη της ΕΕ αλλά όχι της ευρωζώνης (και [μέχρι πρόσφατα](#) η Δανία είχε επίσης μια αμυντική εξαίρεση). Δυτικότερα ακόμαείναι η Νορβηγία και η Ισλανδία, οι οποίες δεν είναι μέλη της ΕΕ, αλλά έχουν στενούς οικονομικούς και κοινωνικούς δεσμούς. Πορευόμενοι από την ανατολική Σκανδιναβία δυτικά, μειώνεται ο κίνδυνος ασφάλειας από επιθετικούς γείτονες και ταυτόχρονα και ο βαθμός ενοποίησης με την ΕΕ.

Τέλος, πέρα από την οικονομική συνεργασία, τη διακυβέρνηση και την ασφάλεια έρχεται το ζήτημα των αξιών. Η ένταξη στην ΕΕ αφορά την πρόσβαση και τελικά την υιοθέτηση ενός συστήματος αξιών πέρα από ένα νομικό πλαίσιο, και είναι ζωτικής σημασίας για τις χώρες σε καθεστώς υποψηφιότητας προς ένταξη.

Η χορήγηση καθεστώτος υποψηφιότητας στην Ουκρανία ήταν μια τεράστια νίκη για τη χώρα απέναντι στη Ρωσική επιθετικότητα. Παρέχοντας το καθεστώς υποψηφιότητας η Ουκρανία έχει πρόσβαση στο σύστημα αξιών που είναι απαραίτητο για τη δημιουργία βαθιών συμμαχιών. Και η ύπαρξη ισχυρών και πολυμήχανων συμμάχων είναι ακριβώς αυτό που χρειάζεται η χώρα τώρα που διακυβεύεται η ασφάλειά της.

Αυτή δεν είναι μια προσπάθεια να εξαντλήσω το τι σημαίνει η ΕΕ για κάθε χώρα ήδη ή μελλοντικό μέλος. Πάντως η κατεύθυνση της ΕΕ στο μέλλον θα εξαρτηθεί από την εύρεση ενός ελάχιστου κοινού παρονομαστή. Όλοι συμφωνούν ότι η ισχύς της ΕΕ εξαρτάται από την ικανότητα της να μιλά με μία φωνή. Δεν συμφωνούν όμως όλοι για το ποια πρέπει να είναι αυτή η φωνή.

**Η Μαρία Δεμερτζή είναι Υποδιευθύντρια του Bruegel, και καθηγήτρια οικονομικής πολιτικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση στο Bruegel Blog.*